

“Toon je kind dat het op de eerste plaats komt.”

Gesprek met Sofie Maes

Julie Van Garsse
stafmedewerker

“Eens naar mama kunnen bellen in de papaweek, dat vinden kinderen belangrijk.”

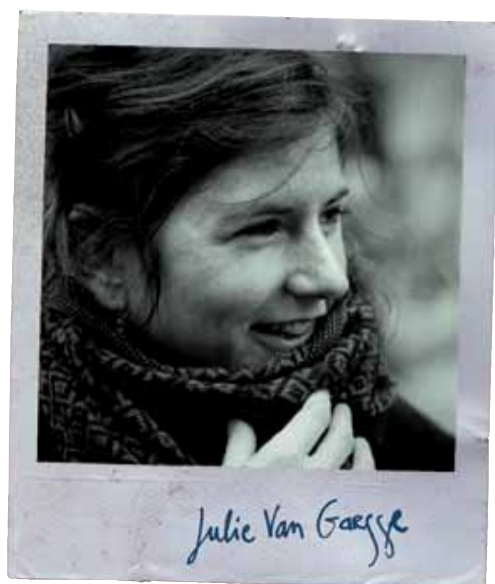
Conflict tussen mama en papa maakt kinderen ongelukkig, dat weten we al langer. En wie scheiden zegt, zegt conflict. Nochtans moet een breuk zoon- of dochterlief niet sowieso nachtmerries bezorgen. Kinderen die het gevoel hebben dat hun ouders rekening met hen houden bij de regelingen rond de scheiding, ervaren doorgaans minder problemen met de situatie. Ook zijn ze flink geholpen als ze begrijpen waarom hun ouders uit elkaar gaan. Dat stelde IPOS-onderzoekster Sofie Maes vast. “Toch gaat elk kind op een unieke manier om met een scheiding.”

‘Scheidingsgerelateerde gezintransities: het gevoel verschil te maken bij adolescenten’. Dat is de doctoraatstitel van klinisch psychologe Sofie Maes. In het kader van het IPOS onderzoek ze het welzijn van kinderen tijdens en na de scheiding van hun ouders. Dit Interdisciplinair Project voor de Optimalisatie van Scheidingstrajecten (IPOS) is een grootschalig echtscheidingsonderzoek van de Universiteit Gent en de Katholieke Universiteit Leuven (zie kader). Sofie Maes stelde zich de vraag hoe kinderen zo goed als mogelijk uit een breuk kunnen komen, zonder problemen op school of een gedeukt zelfvertrouwen. Ze peilde hiervoor naar de ervaringen van adolescenten tussen 11 en 17 jaar, zowel met behulp van vragenlijsten als met groepsdiscussies.

Maakten de kinderen ook na een scheiding nog veel conflicten mee?

Een scheiding kan ervoor zorgen dat ruzies eindelijk ophouden, maar sommige ouders raken helaas ook na de scheiding in een eindeloze strijd verwickeld. Voor kinderen is dit rampzalig. Sowieso hebben zware ouderconflicten - op elk punt in de relatie - een heel negatieve invloed, vooral als hun kroost zich bedreigd voelt of gevangen zit tussen beide ouders. Duren de ruzies ook voort na de breuk, dan zitten de kinderen met een dubbele frustratie. Niet alleen zijn hun ouders uit elkaar, ook blijven de spanningen.

De manier waarop kinderen reageren op een breuk, hangt in belangrijke mate af van de relatie met hun ouders.

www.tweehuizen.be

Hebben ze het gevoel dat ze meetellen, dan zijn jongeren veel beter gewapend tegen mogelijke conflicten. Jongeren moeten het gevoel hebben dat hun ouders hen op de eerste plaats zetten, dat zij weten wat voor hen belangrijk is, ook na de scheiding. Dat gaat verder dan mee beslissen over de verblijfsregeling. De jongeren moeten ook zien dat mama en papa nu elk apart goed voor hen zullen zorgen.

Hoe toon je dat, als ouder?

Niet door je kroost te overladen met cadeaus, maar door bijvoorbeeld je agenda af te stemmen op de deze van hen. In de focusgesprekken met jongeren uit nieuw samengestelde gezinnen (NSG) bleek dat zij soms wel meer cadeaus krijgen, maar dat vinden ze eigenlijk niet belangrijk. Wat ze wél willen is woensdag naar de tekenles blijven gaan of eens naar mama bellen in de papaweek. Ze veranderen liever niet van school en ze geven niet graag voetbalpartijtjes op omdat één van hun ouders plots honderd kilometer verder gaat wonen. Letten ouders hierop, dan voelen hun kinderen dat ze niet vergeten worden.

Dit geldt trouwens ook voor stiefouders. Al is het niet altijd even gemakkelijk om rekening te houden met extra kroost als je zelf al kinderen hebt rondlopen, die ook aandacht vragen. Uit onderzoek blijkt dat een stiefouder in het begin vooral moet proberen om een goede vriendschapsband op te bouwen met zijn of haar stiefkinderen. Sowieso vervangt een stiefouder nooit de echte moeder of vader. Ouders, dat is biologisch bepaald. Kinderen haalden dat zelf aan in de focusgroepen: 'Waarom mijn pa mij graag ziet? Dat zit toch in de genen?' Van een stiefouder hebben ze meer concrete bevestiging nodig, zo zei een meisje: 'Ik denk dat hij me wel belangrijk vindt, want alleen als ik er ben, gaat mijn stiefvader op zondag koffiekoeken halen.'

Uit je onderzoek blijkt ook dat meetellen alleen niet genoeg is. Kinderen moeten ook betekenis kunnen geven aan de scheiding.

Inderdaad. Een groot deel van de jongeren die achteraf verstaat waarom hun ouders uit elkaar zijn gegaan, gaat er op een goede manier mee om. Zij hebben een begrijpbaar ver-

"Jonge kinderen denken vaak dat mama en papa uit elkaar gaan omdat zij een slecht rapport hadden."

haal meegekregen, waardoor ze de scheiding een plaats kunnen geven. Als ouder moet je dus wel degelijk af en toe samenzitten met je kinderen en hen uitleggen waarom je niet meer met mama of papa kunt samenleven. Bij jonge kinderen is het belangrijk te benadrukken dat het hun schuld niet is. Zij denken vaak dat mama en papa uit elkaar gaan omdat zij niet flink waren of een slecht rapport hadden. Meisjes reageren vaak emotioneel, jongens blijven doorgaans stoerder. En natuurlijk speelt ook de intelligentie van je kind een rol, net als de band die je met hem/haar hebt. Deze uitleg is trouwens geen punt dat je kan afvinken op de to-do lijst. Het kan zijn dat je hier met je kind meermaals op moet terug komen.

Als ouder speel je dus een cruciale rol in het verwerkingsproces van je kind?

Zeker. Een kind blijft ook maar een kind en ouders moeten hem/haar begeleiden in moeilijke situaties. Maar het is fout te beweren dat kinderen niet meer zijn dan passieve pionnen die je in een bepaalde richting kan sturen. Onderzoekers stellen zich, bij studies over de impact van scheiding, altijd de vraag: 'Hoe ondergaat het kind dit?', om zo tot bepaalde scenario's te komen. Maar kinderen zijn niet passief. Hoe geschonden of ongeschonden zij uit een scheiding komen, hangt ook zeer sterk af van de manier waarop zij hiermee omgaan, welke steunbronnen ze vinden.

Zo hebben sommigen de neiging om het hoofd te laten hangen, anderen relativeren de hele situatie en stellen zich heel flexibel op. Het ene kind vraagt expliciet om uitleg, het andere doet dat niet maar heeft hier soms evenveel nood aan. Dit moeten ouders aanvoelen. Andersom kan trouwens ook: sommige kinderen – vaak gaat het dan om jongens – zijn 'doeners' en praten niet graag. Dat mag je ook niet forceren. Eén van de jongens in de focusgroep vertelde me dat

IPOS

VLAANDEREN KAMPT MET EEN HEUSE 'SCHEIDINGSREVOLUTIE'. HET VRIJ NIEUWE FENOMEEN ROEPT HEEL WAT VRAGEN OP, ZOWEL OP BELEIDS- ALS ONDERZOEKSNIVEAU. IN 2008 SLOEGEN DE UNIVERSITEIT GENT EN DE KATHOLIEKE UUNIVERSITEIT LEUVEN DAAROM DE HANDEN IN ELKAAR EN STARTTEN EEN GROOTSCHALIG ONDERZOEK NAAR ECHTSCHIEDINGEN IN VLAANDEREN. DIT INTERDISCIPLINAIR PROJECT VOOR DE OPTIMALISATIE VAN SCHEIDINGSTRAJECTEN (IPOS) ONDERZOEKT HOE EEN SCHEIDING DE LEVENSKWALITEIT VAN OUDERS EN KINDEREN BEÏNVLOEDT EN HOE DEZE KAN VERBETERD WORDEN.

VOLWASSENEN IN SCHEIDING, HUN KINDEREN EN SCHEIDINGSDESKUNDIGEN WERDEN BEVRAAGD EN GEDURENDE 2 JAAR OPGEVOLGD AAN DE HAND VAN GESTANDARDISEERDE VRAGENLIJSTEN EN INTERVIEWS. ZEVEN PROMOTOREN EN DERTIEN ONDERZOEKERS BELICHTTEN VIA VERSCHILLENDE INVALSCHOEKEN HET SCHEIDINGSproces.

www.tweehuizen.be

“Chatten, skypen of sms'en met ma of pa wegen niet op tegen doordeweekse bed- en kookrituelen.”

zijn ouders zo bezorgd over hem waren dat ze hem na de scheiding naar een psychiater stuurden. Om te babbelen, zelfs al was er niets mis. Verschrikkelijk vond hij dat.

Ook bepalen jongeren vaak zelf mee hoe de relatie met één van de ouders evolueert. Zo vertelde een zestienjarige jongen in de focusgroep dat hij slechts af en toe contact had met zijn vader. “Anderen zouden dit erg vinden”, zo zei hij, “maar ik niet. Papa jaagt mama op kosten met processen om domme redenen. Ik vind dat niet kunnen, dus kies ik er soms zelf voor om hem niet te zien. Ook al moedigt mama me aan om hem op zoeken.” Ook een veertienjarig meisje wil niet bij haar vader op bezoek wanneer hij vrijgezel is. “Dan gamet papa de hele nacht lang en zegt hij niet wanneer ik moet gaan slapen.” Andere jongeren worstelden met tegenstrijdige gevoelens ten opzichte van één van hun ouders. Dit gebeurt vaak na voorvallen van extreem geweld. Een meisje vertelde: “Ik heb de ambulance gebeld nadat mijn vader mijn moeder bont en blauw had geslagen. Hij blijft mijn vader, maar ik kan hem niet meer 100 procent graag zien.”

Sinds 2006 moeten rechters de voorkeur geven aan een tweeverblijfsregeling. Kinderen wonen dan afwisselend bij moeder en bij vader. Een goede aanpak, volgens jou?

Dankzij een co-ouderschapregeling brengen ouders sowieso meer tijd met hun kinderen door. In een normale week, met de doordeweekse bed- en kookrituelen. Dit creëert een band, die nooit tot stand kan komen door te chatten, skypen of sms'en met ma of pa. En deze band is essentieel bij het verwerkingsproces van het kind. Hoe ga je hem/haar anders het gevoel geven dat je rekening met hem/haar houdt? Wanneer leg je hem/haar anders het waarom van een breuk uit? Dit gebeurt niet tijdens de maandelijkse pretparkbezoekjes van de ‘Disneylandouders’. Het gevaar van slechts af en toe je kinderen te zien, is immers dat je enkel leuke dingen doet. Of, omgekeerd, dat je niet losraakt uit de routine van de voorbije kinderloze periode, waarin de ‘sofaouders’ dan weer vervallen. Zij weten niet wat te doen met het bezoekje van hun kroost.

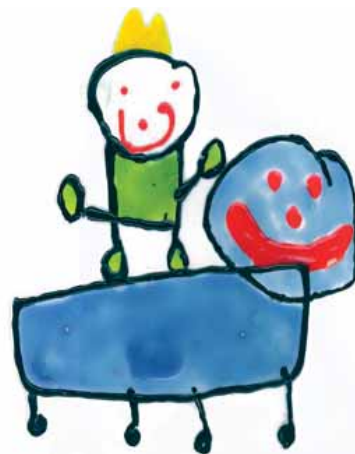
Co-ouderschap is dus een oplossing om de band met beide ouders te stimuleren, maar er zijn valkuilen. De regeling is enkel aan te raden als ouders nog met elkaar kunnen praten. In verschillende van mijn focusgroepen zaten jongeren die op school van de ene naar de andere ouder moeten wisselen omdat hun moeder en vader weigeren om elkaar te zien. Zij moeten dan vaak ook boodschappen overbrengen. “Ik zeg steeds iets verkeerd”, vertelde een jongen, “En dan krijg ik op mijn dak.” Kinderen willen en mogen geen boodschappers spelen, ouders moeten in staat zijn om zelf op een

beschaafde manier met elkaar te communiceren. Ouders in NSG's moeten er bovendien op letten dat ze af en toe nog eens tijd alleen doorbrengen met hun eigen kinderen. Uit de focusgroepen bleek dat vooral meisjes het belangrijk vinden om nog eens alleen met mama te gaan shoppen, ook al heeft zij ondertussen drie extra dochters. Uiteraard hangt veel af van hoe een NSG zich ontplooit.

Is er een rol weggelegd voor de school bij scheidingsprocessen?

Ik vind dat elke school sowieso zijn beleid moet afstemmen op verschillende gezinsvormen. In elke klas zitten immers wel kinderen met gescheiden ouders, maar daarnaast heb je ook geadopteerde kinderen, kinderen met twee ouders van hetzelfde geslacht, kinderen met een beperking... En soms zelfs kinderen die na een scheiding plots terechtkomen in een gezin met twee mama's. Als school kan je voor of tegen deze nieuwe gezinsvormen zijn; maar je kan ze niet negeren. Ze maken deel uit van een evoluerende maatschappij. Zo kan je in de klas materiaal gebruiken dat niet alleen focust op kerngezinnen, maar ook 'andere' gezinnen betreft. Sommige scholen sturen twee rapporten op als ouders dit wensen. Maatwerk is echter niet altijd mogelijk. Dat hoeft ook niet, zolang men tenminste rekening houdt met de diversiteit aan gezinnen.

Een kerngezin is niet meer de norm en dat moet iedereen aanvaarden. Pas op, ik begrijp dat veel mensen tegen deze hele scheidingsrevolutie zijn. We blijven immers allemaal dromen van een kerngezin met biologische kinderen. Ik ben zelf zeker ook geen voorstander van het te pas en te onpas uit elkaar gaan. Zéker niet als je kinderen hebt. Conflicten maken deel uit van een relatie en kinderen kunnen hier ook iets van leren. Hoe je tot oplossingen komt, bijvoorbeeld. Maar langdurige conflicten en extreem geweld zijn uiteraard zeer negatief. In dat geval is het veel beter om uit elkaar te gaan. En waarom zouden mensen niet gelukkig kunnen zijn in een NSG? Je wordt als gezin pas ongelukkig als je dit NSG voortdurend blijft spiegelen aan een kerngezin.

Bron: www.sxc.hu

MIJN STIEFHOND